

A COVID-VÁLSÁG HATÁSA AZ EURÓPAI FIATALOKRA

A COVID-járvány fiatalokat érintő hatásai egyszerre jelentek meg globális, regionális és helyi szinten. Jelen Infojegyzet az európai fiatalságot érintő hatásokat vizsgálja.

- A COVID-válság traumatizálta a felnövekvő generációt, amelynek negatív hatásai mára egyre egyértelműbbek a megjelenő kutatások tükrében.
- A nemzetközi és az uniós gyermekvédelmi szervezetek jelentései negatív képet festenek a fiatalok mentális és fizikai egészségéről, várható jövőjéről.
- A válság számos eddig is jelen lévő gyermekvédelmi és társadalmi problémát súlyosbított, mint például a családon belüli erőszak, mentális betegségek, függőségek, cyberbullying, digitális egyenlőtlenségek, iskolai lemorzsolódás, folyamatos megfigyelés, lakhatási válság).
- A gyermekek közti egyenlőtlenségek felszámolása érdekében tett aktuális Európai Unió kezdeményezés, a Gyermekgarancia program fontossága felértékelődik a válság kapcsán, mivel az a kutatások szerint súlyosbította az egyenlőtlenségeket.
- A trauma hatására esélye van egy új generáció születésének, amely elválik a Z-generációtól, új terminológiává kezd válni. Őket lockdown generation-ként, COVID-generációként, korona generációként, C generációként, Zoomer generációként, Karantinikként említi a szakirodalom.

A COVID-19 vírus 2020-ban az egész világ életét felborította. A járvány okozta globális válság minden nemzetre, a társadalmak minden csoportjára és generációjára hatással volt. A fiatalokat érintő – főleg negatív – változások hatása már viszonylag korán, az első lezárások alkalmával megjelentek. Az első kutatások főként a tinédzser és fiatal felnőtt generációra fókuszáltak ([UNICEF, 2020](#)), de 2021-ben már egyértelmű, hogy minden korosztályú gyermek számára meghatározó közös fiatalkori tapasztalattá vált a járvány miatti intézkedések és az ezzel járó bezártság ([UNICEF, 2021a](#)). A járvánnyal a bizonytalanság vált elfogadottá és súlyos károkat okozott a felnövő generáció oktatásában, jövőbeli kilátásaiban. Rombolta a biztonságukat az interneten és komoly kihívás elé állította a mentális egészségüket ([UNICEF, 2021b](#)).

A COVID-válság fiatalokra gyakorolt hatásaira hamar reagáltak a nemzetközi gyermekjogi szervezetek és igyekeztek felhívni a figyelmet a gyermekek egészségének fontosságára ([UNICEF, 2020](#); [UNICEF, 2021a](#), [UNICEF, 2021b](#), [Eurochild, 2020](#), [Eurofound, 2021](#)).

Az Európai Unió szintén kiemelten foglalkozott a témával ([European Youth Portal](#), [Youth2021](#)).

- Az [Ifjúsági Stratégia Platform](#) keretében elemezték a problémákat.
- A járvány időszakában elfogadott uniós gyermekjogi programokba beépítették a járványhelyzet okozta kihívásokra adott válaszokat (ld. Gyermekjogi Stratégia ([COM\(2021\) 142](#)), Gyermekgarancia ([COM\(2021\) 137](#))).
- A járvány hatásainak ellensúlyozására az Erasmus+ program rendkívüli támogatást nyújtott az ifjúságügy, valamint a köznevelés és a felnőttképzés területén.
- Az Európai Unió Tanácsának ([2020/C 205/03](#)) következtetései jelezték a válság okozta új kihívásokat a különböző korosztályok számára (Demográfiai kihívások – az előttünk álló út).

EGÉSZSÉGÜGYI HATÁSOK

A járvány fiatalokat érintő hatásairól szóló UNICEF 2021. márciusi összesített jelentése szerint a COVID-válság túlterhelte az egészségügyi és szociális ellátó rendszereket. Az államok rendszeresen megszakították az egészségügyi szolgáltatásaikat. Az alapszolgáltatások leállása negatív hatással volt a gyermekkori halálozásra, a szülési és szülés utáni egészségügyi ellátás színvonalára, és az egészségügyi és táplálkozási szolgáltatásokhoz való hozzáférést összességében 40 százalékkal csökkentette. Számos egészségügyi kampány, szűrőprogram halasztására került sor ezekben az időszakokban ([UNICEF, 2021a](#)).

A **gyermekvédelmi szolgáltatásokban** is hosszabb szünet állt be, épp akkor, amikor a családokat számos stressz érte. A veszélyeztetett csoportokban (gyermekek, nők, válság sújtotta családok) fokozódott a sebezhetőség (erőszak, munkanélküliség, függőségek, mentális zavarok) (UNICEF, 2021a). A krízisszolgáltatások és a családon belüli erőszak áldozatainak ellátásában is leállás vagy zavar következett be. Az iskolák bezárása növelte az éhezésnek kitettek arányát (Eurochild, 2020).

A **lakás elhagyásának korlátozásával a fizikai egészséget is komoly kihívások érték** (vitaminhiány, fizikai állóképesség leépülése, sporttevékenységek elmaradása, elhízás) (UNICEF, 2021a).

Mentális egészség

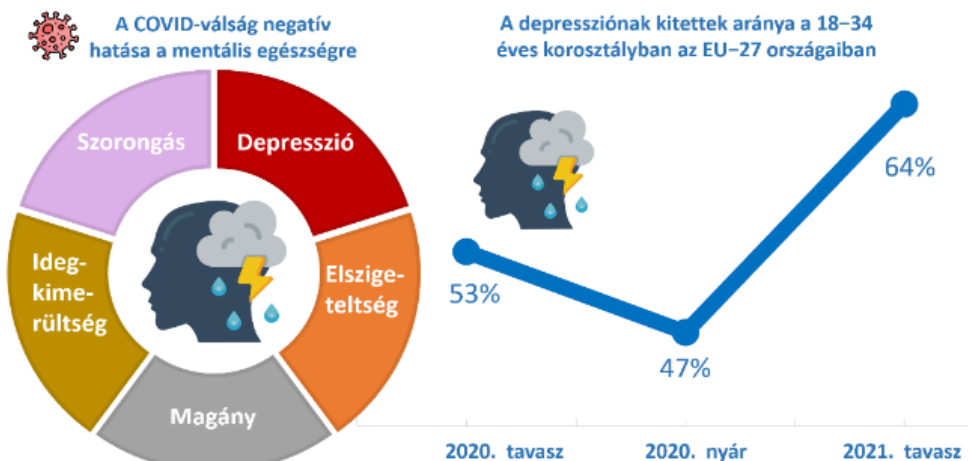
A **fiatalok mentális egészsége jelenleg aggasztó képet fest az egész világon**. A mentális jólétről 2021-ben készült e-felmérés annak romlását mutatta az EU egészében, a **WHO-5 mentális jólét skála** (0–100) alapján mérve. Megállapították, hogy **a mentális jólét** átlagosan 53-ról 45-re **csökkent** az EU-27 egészében 2020 nyara és 2021 tavasza közt, főként a 18–24 éves fiatalok közt (Eurofound, 2021). A felmérés szerint **a legfiatalabb korosztály (18–34 év) kétharmada (64%) van kitéve a depresszió kockázatának**. A legtöbb társadalmi csoportban a stressz/szorongás, a magány, valamint a depresszió jelenléte növekedett. **A vizsgált csoportok közül a depresszió a fiataloknál volt a legjellemzőbb**.

Az UNICEF 2021 októberi jelentése szerint a folyamatos bezártság a fiataloknál növelte a mentális problémákat, sőt újakat idézett elő (**alvászavar, pandémiás szorongás, pandémiás fáradtság "languising"**). A 10–19 éves korosztály közel 15%-a él valamilyen mentális betegséggel, kiemelten sok köztük az öngyilkosság, a mentális egészségügyi szükségleteik a finanszírozás hiánya miatt már a válság előtt is magasabbak voltak, mint a rendelkezésre álló egészségügyi ellátás. A jelentés kiemeli, hogy a

fiatalok körében fogyatékosághoz vagy halálhoz vezető mentális rendellenességek miatti gazdasági bevételkiesés évente közel 390 milliárd dollár. Felszólítják a világ kormányait, hogy **sürgősen indítsanak beruházásokat az egészségügyi, oktatási és szociális védelmi szektorokban megelőzés, támogatás és gondozás céljából**. Integrálják és terjesszék ki az egészségügyi programokat és az iskolák minőségi szolgáltatásokkal támogassák a mentális egészséget (UNICEF, 2021b).

A járvány **növelte az egészségkárosító magatartás kockázatát is a fiatalok közt** (Infotabló 2021/13), főként a mentális egészség védelme érdekében nyújtott **gyógyszerfogyasztás kapcsán**. Ugyanakkor az illegális szerhasználat és a **szerhasználat megkezdésének valószínűsége csökkent és későbbre tolodott** az otthonmaradás és a családdal töltött idő növekedése miatt (Richter, 2020).

2021. májusában tartott **kerekasztal beszélgetést a Vadaskert Gyermek- és Ifjúságpszichiátriai Kórház és az UNICEF Magyarország** a fiatalok mentális egészségéről. A szakemberek beszámoltak róla, hogy 2021-re Magyarországon **hatványozódott az öngyilkossági kísérletek száma, a gyermekotthonokban pedig a bántalmazások száma**. Az UNICEF felmérése szerint a gyermekek kétharmada a **motiválatlanságot** érezte a legjellemzőbb életérzésnek a karantén alatt. További negatív tapasztalatként említették az **iskola és a magánélet határainak eltolódását**, az iskolába való visszatérés utáni túlzott teljesítményelvárásokat. **A szakemberek szerint fiatalok egy elhúzódó, komplikált gyászt élnek meg, amelynek kollektív feldolgozására van szükség**.

Forrás: [Infoszolg/Eurofound, 2021](https://infoszolg.europa.eu/)

TÁRSADALMI HATÁSOK

Oktatás

Az ENSZ jelentése szerint a járvány „a történelem legnagyobb zavarát okozta az oktatási rendszerekben”, 1,6 milliárd tanulót érintve 190 országban. Az iskolák bezárása a diákok 94 százalékát érintette. 23,8 millió gyermek morzsolódhatott le a járvány gazdasági hatása miatt, vagy nem jut el iskolába jövőre. Az iskolák bezárásának súlyos társadalmi és gazdasági következményei vannak, tartós hatással vannak az oktatókra, a gyermekekre és a fiatalokra, a szülőkre egyaránt ([UNICEF, 2020/08](#)).

A digitális/távolléti oktatás még a rendkívül fejlett országokban (Hollandia, Németország) is károkat okozott. Felerősítette, és elképzelhető, hogy végzetessé, behozhatatlanná tette a társadalmi rétegek közötti esélykülönbségeket. Magyarországon a szakemberek számításai szerint a fiatalok 15–25 százaléka kimaradhatott a digitális oktatásból, felzárkóztatásuk és reintegrációjuk kérdéses ([Keller-Kiss-Hubert 2020](#)). Eltérő hatásokat eredményezett a hátrányosabb és jobb helyzetben lévő gyermekekre, de összességében negatív hatása volt az összes diákra nézve ([ÁSZ, 2021](#)).

Munkaerőpiac

A munkavállalók közül a koronavírus gazdasági hatásai szintén a fiatalokat érintette legerősebben. Az uniós adatok szerint a regisztrált munkanélküliek aránya a 25 éven aluliak esetében 15,2%-ról (2020. március) már nyárra 18% fölé emelkedett és azóta sem csökkent vissza a járvány előtti szintre (2021. április 18,5%). Az adatok országonként is jelentős emelkedéseket mutatnak, hazánkban 12,3%-ról 13,9%-ra nőtt az arány ([Eurostat](#)).

Szegénység, egyenlőtlenségek

Az ENSZ jelentése szerint a szélsőséges szegénység növekedését lehet tapasztalni világszerte. 88–115 milliőről 150 millióra növekedett a számuk azoknak, akik napi 1,90 dollárnál kevesebből élnek. A többdimenziós szegénységben élő gyermekek száma (vagyis nincs hozzáférésük az egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz, a megfelelő táplálkozáshoz

vagy a megfelelő lakhatáshoz) 2020-ra globálisan 1,2 milliárdra nőtt ([UNICEF, 2021a](#)).

A pandémiának aránytalanul nagy hatása volt a kiszolgáltatott társadalmi csoportokra. A kutatások azt bizonyítják, a már eleve bizonytalan helyzetben lévők nehézségei tovább nőttek ([Eurofound, 2021](#)). A szociális szolgáltatások szüneteltetése tovább növelte a gyermekvédelmi szakellátásba került gyermekek arányát ([Eurochild, 2020](#)).

Politikai elégedettség

A polgárok elégedettsége a válságtámogatási intézkedésekkel kapcsolatban minden korosztályban csökkent 2021 tavaszára. A támogatási intézkedéseket az európai állampolgárok 12%-a tartotta méltányosnak, szemben a 2020 nyarán mért 22%-kal ([Eurofound, 2021](#)). Az intézményekbe vetett bizalom visszaesett, különösen a nemzeti kormányokba vetett bizalom (2020 nyara 4,6, 2021 tavasza 3,9). Magyarországon a kormány járványkezelésével 2020 november–decemberében az emberek 54, 2021. áprilisában pedig 60 százaléka volt elégedett a Medián közvélemény-kutató felmérése szerint (HVG, [2021. május 12.](#)).

A vakcina-bizonytalanság, oltásérzékenység Európában az emberek 27%-át jellemezte 2021 elején, a fiatalok közt ez az arány még magasabb. Az oltásérzékenység erősen kapcsolódik a bizalom alacsony szintjéhez és a szociális média használatához is ([Eurofound, 2021](#)).

Szocializációs hatások

A korábban legalapvetőbbnek tűnő személyi szabadságjogok korlátozása (személyes találkozások számának és minőségének drámai csökkenése) és ezzel párhuzamosan új szokások kialakulása (maszkviselés, a kézfogás eltűnése, az interperszonális érintkezés szabályainak megváltozása) jelentősen hatottak a szocializációs folyamatokra és az ifjúsági életmódra. Az iskola közvetlen szocializációs funkciója gyengült, a klasszikus iskolai szociális tevékenység visszaszorult, helyét a család vette át. A család szocializációs szerepének felértékelődése pozitív és negatív hatásokat (súrlódások, családon belüli erőszak) egyaránt hoztak ([Szabó, 2020](#)). A felnőttektől elkülönült életmód és gondolkodásmód a járvány előtt együtt járt a felelősség-vállalás elutasításával és elhárításával (Oross – Szabó, 2019).

A kormányok és a nemzetközi szervezetek a fiatalok vállára helyezték a súlyt a járvány során, amikor őket az idősök túlélésének kulcsaivá tették. A **fiatalok felelősségvállalása a családjukért, szűkebb- és tágabb környezetük felé való szolidaritás felé mozdítja el őket.** A fejlett országok középosztálybeli fiataljai számára a pandémia **prognosztizálhatóan rövidítheti az autonóm ifjúsági életszakaszt** (Szabó, 2020).

Generációs transzferek

A járvány átalakította a generációs transzfereket (értékátadás, szokások-rituálék, lokális-családi történelem kontinuitása), ugyanakkor **felerősítette a fiatalok és idősök közötti különbségeket is** (világszemlélet ütközése, érdekellentét). A fiatalok főként a járvánnyal együtt járó korlátozások negatívumokat élték át, nem az egészségügyi kockázatok. Az idősök védelmének felelőssége új terhet jelentett a számukra. Az idősök szorongását növelte, hogy egészségük a fiatalok életmódjától függött. Ezek mind a generációs konfliktusok felerősödéséhez vezethettek (Szabó, 2020).

Médiafogyasztás

A járvány következtében **az állandó online jelenlét** elfogadott életmóddá vált. Ez **tovább erősítette a digitális írástudás fontosságát**, és rávilágított a fiatalok között meglévő **digitális egyenlőtlenségekre**, valamint a **cyberbullying** elterjedésének további növekedéséhez vezethetett (EPRS, 2020)

ÚJ GENERÁCIÓ KIALAKULÁSA?

A koronavírus járványt a társadalomtudósok **exogén** (külső eredetű) **sokknak, háborús pszichózist eredményező válságjelenségnek** tartják (Illés-Körösi-Gyulai 2020). Ez komoly ösztönző erőt jelentett a kutatásokra nézve, számos tanulmány született a járvány hatásairól és ezen belül a fiatalokat érintő komplex hatásokról.

Az ENSZ munkaügyi szervezete az ILO és az **UNICEF** COVID-, vagy „lockdown generation”-ként aposztrofálta a 1995 és 2009 között született fiatalokat (Z-generáció), mivel meghatározó közös fiatalkori élményük lett a járvány miatti intézkedések és az ezzel járó bezártság (UNICEF, 2021b). A **"COVID-generáció"** kifejezés kezd túlnőni a Z generáció fogalmi keretein és önálló terminológiává válik a tudományos szakirodalomban. Az **ifjúság- és generációkutatói szakirodalom már felveti az önálló generációképződés lehetőségét is a válság kapcsán.** A mélyebb elemzések még váratnak magukra, mivel a kutatók a "visszarendeződést" várják a válság elmúltával.

Egy esetlegesen kialakuló **COVID-generációnak az alapélménye negatív jellegű** lesz, mivel kialakulását nem technológiai újítás vagy kulturális fejlődés okozza, hanem egy világjárvány. A jogkorlátozás, a spontaneitás megszűnése, az ifjúsági életszakasz csonkulása, a gazdaság (ideiglenes) összeomlása, a **jövő teljes bizonytalansága minden bizonnyal traumatizálta az ifjúságot** (Szabó, 2020).

Források:

- Final Report UNICEF's 2020 COVID-19 Response [Unicef, 2021a](#)
- The state of the world's children: On My Mind – Promoting, protecting and caring for children's mental health, [Unicef, 2021b](#)
- Living, working and COVID-19 (Update April 2021): Mental health and trust decline across EU as pandemic enters another year [Eurofound, 2021](#)
- Growing up in lockdown: Europe's children in the age of COVID-19 [Eurochild, 2020](#)
- Andrea Szabó: „Gyerek vagy ám még...” : Egy történelmi COVID-generáció születésének feltételei In: Vírusba oltott politika [Napvilág 2020](#)
- Oross Dániel – Szabó Andrea: A politika és a magyar fiatalok Noran Libro, 2019

Készítette: Máté Olga
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-6486